

Загальні питання

УДК 355.513 + 355.212.5

С.В. Горбенко

Національний університет оборони України імені Івана Черняхівського, Київ

ВИЗНАЧЕННЯ РАЦІОНАЛЬНОГО СПОСОБУ КОМПЛЕКТУВАННЯ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ОФІЦЕРСЬКИМ СКЛАДОМ

Визначено раціональний спосіб комплектування Збройних Сил України офіцерським складом.

Ключові слова: *військова частина, показник ефективності, комплектування, контракт, офіцерський склад, Збройні Сили України.*

Вступ

Розглянувши світовий досвід комплектування збройних сил (далі – ЗС) особовим складом, стає зрозумілим, що більшість країн реформували або знаходяться в стані реформ своїх ЗС, прагнучи створити професійні армії, здатні відправляти війська для участі в операціях з підтримки миру і безпеки. При цьому часто питання комплектування ЗС особовим складом, у тому числі і офіцерами, розуміють спрощено, а трактування способів комплектування спотворюється [1].

У більш широкому розумінні під комплектуванням ЗС розуміють систему забезпечення військ особовим складом, озброєнням і військовою технікою, іншими матеріальними засобами в мирний і воєнний час [2–4].

Комплектування Збройних Сил України (далі – ЗС України) – складова воєнного будівництва держави, яка являє собою встановлену Конституцією і врегульовану нормами права України систему забезпечення потреб ЗС України військовослужбовцями, військовозобов'язаними, резервістами, цивільними особами, озброєнням, технікою, матеріальними засобами в мирний час та особливий період для доведення їх до чисельності й норм, установлених штатом і табелями.

Питанням комплектування ЗС України особовим складом були присвячені дослідження багатьох науковців, які обговорювалися на семінарах і конференціях.

Так, у працях [5–7] автори проаналізували проблеми комплектування військових частин (підрозділів) особовим складом під час проведення мобілізації та доцільність застосування змішаного виду комплектування ЗС України особовим складом у сучасних умовах.

У ряді робіт досліджується методичний підхід щодо оцінювання ефективності способів комплектування ЗС України особовим складом та ефективності системи забезпечення ЗС України особовим складом у мирний та воєнний час.

У результаті деяких досліджень було запропоновано підхід до оцінювання ефективності системи комплектування офіцерами запасу Сухопутних військ ЗС України.

Проте, питання визначення раціонального способу комплектування ЗС України офіцерським складом досліджено не повністю.

Метою статті є проведення аналізу визначення раціонального способу комплектування ЗС України офіцерським складом.

Основна частина

Під способом комплектування розуміють встановлений порядок добровільного вступу на військову службу призовників, громадян та призову або направлення військовозобов'язаних до військових організаційних структур для проходження військової служби за місцем їх проживання або за місцем дислокації військових частин відповідно до адміністративно-територіального розподілу їх проживання (область, район).

Способи комплектування визначаються місцем проживання громадян, що призиваються до ЗС, дислокацією військових частин. Розрізняють три способи комплектування: територіальний – коли війська комплектуються людськими ресурсами з населення тієї місцевості, на якій розташовані військові частини; екстериторіальний – коли війська комплектуються особовим складом з громадян різних районів, міст, областей; змішаний – що поєднує перший і другий способи.

Територіальний спосіб комплектування прий-

ятий у багатьох державах, насамперед у тих, де переважає багатонаціональна структура народів, є рівномірно збалансована щільність населення, військова організація комплектується на основі добровільного виду комплектування, і немає необхідності перебування значного військового контингенту за межами національної території.

Екстериторіальний спосіб комплектування військової організаційної структури підходить для держав з багатонаціональною та поліконфесійною структурою населення, зі значною диференціацією щільності населення по регіонах, а також таким, які мають значні військові контингенти за межами національної території [8]. Визначимо раціональний спосіб комплектування ЗС України офіцерським складом.

Раціональний спосіб комплектування ЗС України офіцерським складом за критерієм “ефективність–вартість” можна визначити із максимуму функції

$$S(t, m) = \max \frac{\Delta K_K(t, m)}{\Delta B_K(t, m)}, \quad m = \overline{0,5}, \quad (1)$$

де $\Delta K_K(t, m)$ – приріст ефективності комплектування ЗС України при збільшенні співвідношення офіцерів військової служби за контрактом і офіцерів за призовом при мобілізації m у час t , %;

$\Delta B_K(t, m)$ – приріст вартості утримання офіцерського складу за рахунок збільшення співвідношення офіцерів військової служби за контрактом і офіцерів за призовом при мобілізації m у час t , %.

При досягненні функцією $S(t, m)$ максимального значення m^* комплектування ЗС України офіцерським складом буде раціональним, тобто раціональним співвідношенням офіцерів військової служби за контрактом і офіцерів за призовом при мобілізації, за умови, якщо досягається потрібний рівень ефективності комплектування ЗС України офіцерським складом $K_{\text{потр}}$. Якщо при m^* не досягається $K_{\text{потр}}$, то m визначають виходячи із $K_{\text{потр}}$. На рис. 1 показана залежність вибору раціонального способу комплектування ЗС України офіцерським складом ($S(t, m)$) від співвідношення офіцерів військової служби за контрактом і офіцерів за призовом при мобілізації m .

З рис. 1 видно, що раціональне співвідношення m^* дорівнює 0,7, тобто треба мати 70% офіцерів військової служби за контрактом та 30% офіцерів за призовом при мобілізації.

Співвідношення офіцерів військової служби за контрактом і офіцерів за призовом при мобілізації (m) визначається за залежністю

$$m = \frac{K_{OC_{ijPK}}(t) + K_{OC_{ijHK}}(t)}{K_{OC_{ijPP}}(t) + K_{OC_{ijHP}}(t) + K_{OC_{ijPK}}(t) + K_{OC_{ijHK}}(t)}, \quad (2)$$

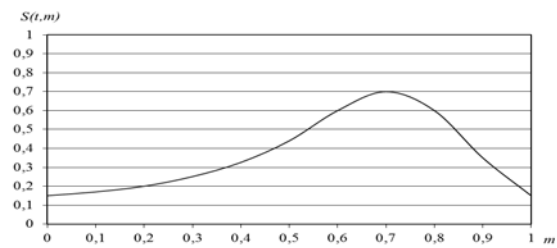

Рис. 1. Спосіб комплектування ЗС України офіцерським складом за критерієм “ефективність–вартість”

де $K_{OC_{ijPK}}(t), (K_{OC_{ijHK}}(t))$ – кількість офіцерів військової служби за контрактом, які за прямою військово-обліковою спеціальністю (далі – ВОС) (не за прямою ВОС) j -го роду військ i -го виду ЗС України у час t ;

$K_{OC_{ijPP}}(t), (K_{OC_{ijHP}}(t))$ – кількість офіцерів за призовом при мобілізації, які за прямою (не за прямою) ВОС j -го роду військ i -го виду ЗС України у час t .

Приріст ефективності ΔK_K визначається за залежністю

$$\Delta K_K(t, m) = \frac{K_K(t, m + \Delta m) - K_K(t, m)}{K_K(t, m)} \%,$$

де $K_K(t, m + \Delta m), K_K(t, m)$ – ефективність комплектування ЗС України офіцерським складом при відношенні офіцерів військової служби за контрактом та офіцерів за призовом при мобілізації ($m + \Delta m$) та (m) у час t відповідно;

$K_K(t, m)$ – показник, який характеризує рівень оцінювання бойової готовності ЗС України за показовим законом розподілу.

$$K_K(t, m) = 1 - e^{-2,66 \cdot Q_{OC}(t, m) \cdot H_{OC}(t, m)}, \quad (3)$$

де $Q_{OC}(t, m)$ – укомплектованість ЗС України офіцерським складом в час t при співвідношенні офіцерів військової служби за контрактом та офіцерів за призовом при мобілізації m ;

$H_{OC}(t, m)$ – навченість офіцерського складу ЗС України при співвідношенні офіцерів військової служби за контрактом та офіцерів за призовом при мобілізації m ;

2,66 – параметр закону розподілу.

Приріст утримання офіцерського складу ΔB_K визначається за залежністю

$$\Delta B_K(t, m) = \frac{B_K(t, m + \Delta m) - B_K(t, m)}{B_K(t, m)} \%, \quad (4)$$

де $B_K(t, m + \Delta m), B_K(t, m)$ – утримання офіцерського складу при відношенні офіцерів військової служби за контрактом та офіцерів за призовом при мобілізації в час t відповідно.

Для визначення раціонального способу комплектування ЗС України офіцерським складом за

розробленою методикою потрібні дані про загальну чисельність офіцерського складу, кількість офіцерів військової служби за контрактом та офіцерів за призовом при мобілізації, а також вартісні показники утримання офіцерського складу.

Розрахунок приросту ефективності комплектування $\Delta K_K(t, m)$ та приросту вартості утримання офіцерського складу $\Delta B_K(t, m)$ проводиться для $m=0,5; 1$ та $\Delta m = 0,1$.

На рис. 2 показана залежність $S(t, m) = \max \frac{\Delta K_K(t, m)}{\Delta B_K(t, m)}$ від співвідношення офіцерів військової служби за контрактом та за призовом при мобілізації m .

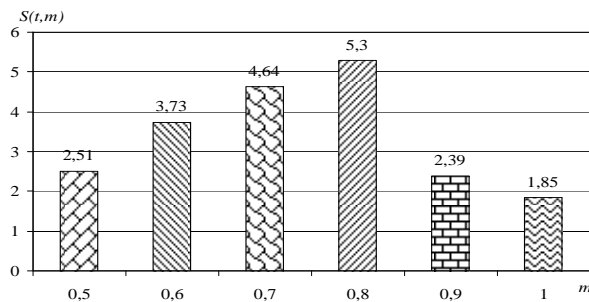

Рис. 2. Співвідношення офіцерів військової служби за контрактом та за призовом при мобілізації

Аналіз рис. 2 свідчить, що раціональним способом комплектування ЗС України офіцерським складом є змішаний, при якому співвідношення офіцерів ЗС України військової служби за контрактом та за призовом при мобілізації має становити 4:1. При такому співвідношенні забезпечується потрібний рівень ефективності комплектування ЗС України офіцерським складом, що дорівнює 0,84.

Висновки

Таким чином, в умовах, що склалися, змішаний спосіб комплектування ЗС України офіцерським складом залишається найбільш доцільним.

Основним шляхом у досягненні раціонального способу комплектування ЗС України офіцерським складом буде збільшення укомплектованості ЗС України офіцерами військової служби за контрактом.

Перспективами подальших наукових досліджень у даному напрямі може бути обґрунтування рекомендацій щодо підвищення ефективності комплектування ЗС України офіцерським складом.

Список літератури

1. Гацко М. Способи комплектування воєннослужащими вооруженных сил иностранных государств Ч. 1 / М. Гацко // Зарубежное военное обозрение. – 2009. – № 1. – С. 28-31.
2. Біла книга – 2013: Збройні Сили України. – К.: МО України, 2014. – 74 с. – С. 23–28.
3. Біла книга – 2014: Збройні Сили України. – К.: МО України, 2015. – 83 с. – С. 37–39.
4. Біла книга – 2015: Збройні Сили України. – К.: МО України, 2016. – 103 с. – С. 45–50.
5. Горбенко С.В. Деякі проблеми з комплектування військових частин (підрозділів) особовим складом при проведенні мобілізації / С.В. Горбенко, В.В. Хома, І.І. Смирнов // Дванадцята наукова конференція Харківського університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба “Новітні технології – для захисту повітряного простору”: тези доповідей, 13–14 квітня 2016 р. – Х.: ХУПС ім. І. Кожедуба, 2016. – 508 с.
6. Горбенко С.В. Аналіз доцільності застосування змішаного виду комплектування Збройних Сил України особовим складом в сучасних умовах / С.В. Горбенко, І.В. Якименко, О.М. Григорчук // Збірник наукових праць Харківського університету Повітряних Сил. – Х.: ХУПС ім. І. Кожедуба, 2016. – Вип. 2(47). – С. 6-8.
7. Горбенко С.В. Анализ факторов, влияющих на работу военных комиссариатов по вопросам комплектования воинских частей (подразделений) личным составом и техникой национальной экономики при проведении мобилизации / С.В. Горбенко, В.В. Хома, Г.М. Тихонов // Национальная гвардия на страже Независимости страны: теория и практика служебно-боевой деятельности (к 25-летию Независимости Республики Казахстан): сб. материалов международной научно-практической конф. – Петропавловск: ВИ НГ Республики Казахстан, 2016. – Ч. 2. – 381 с.
8. Веремеев Ю. Комплектование армии личным составом [Електронний ресурс] / Ю. Веремеев. – Режим доступу: <http://army.armor.kiev.ua>.

Надійшла до редколегії 3.11.2016

Рецензент: д-р техн. наук проф. О.І. Тимочко, Харківський національний університет Повітряних Сил ім. І. Кожедуба, Харків.

ОПРЕДЕЛЕНИЕ РАЦИОНАЛЬНОГО СПОСОБА КОМПЛЕКТОВАНИЯ ВООРУЖЕННЫХ СИЛ УКРАИНЫ ОФИЦЕРСКИМ СОСТАВОМ

С.В. Горбенко

Определен рациональный способ комплектования Вооруженных Сил Украины офицерским составом.

Ключевые слова: воинская часть, показатель эффективности, комплектование, контракт, офицерский состав, Вооруженные Силы Украины.

DETERMINATION OF RATIONAL METHOD COMPLETING OF ARMED FORCES OF UKRAINE BY OFFICERS

S.V. Gorbenko

The rational method of completing of Armed Forces of Ukraine is certain by officers.

Keywords: military part, index of efficiency, completing, contract, officers, Armed Forces of Ukraine.